

Bíró Kálmán (1908-1996)

Ez történt

Rövidesen érkezésem után bementem Kecskemétre a Rendőrkapitányságra és megkérdeztem, hogy a felmutatott kitelepítési végzés folytán hol milyen minőségben helyezkedhetek el a munkára. Az illetékes rendőr-őrnagy azt mondta, ott ahol akarok erre nincs semmilyen utasítása. Elmúlt egy-két hét és megjelent egy rendőr-főhadnagy és azt mondta, ha azonnal nem helyezkedem el fizikai munkakörben, akkor leinternáltat. 10 nap haladékot adott. Sikerült pár nap alatt a Tisza gátját tisztító munkacsapatba kerülni, ahol két forint bruttó órabérért dolgozhattam a gáton növény surják stb. kivágásával. Csapatunk elég vegyes összetételű volt. A kis csapat mintegy 5-7 emberből állt lókupec, boltját elvesztett boltos, vagy segéd, kiugrott tiszakécskei katolikus pap, csavargó és hasonlóak, mind végül rossz káderek voltak. A munkának volt egy nagy előnye, hogy részben munka közben részben utána mód nyílt arra, hogy itt-ott fát aprítsunk a szívós előregedett őszi fűzfák közül, ami értékes tűzrevalót jelentett. A nyár folyamán a Tiszában is lehetett a nagy meleg után fürdeni. A munka reggel 7 órakor kezdődött és délután négy órakor ért véget. Akkor lehetőleg a biciklit jól megpakoltuk és vittük haza a zsákmányt az otthoni ebédhez. A napi körülbelül 15 forint kereset csak szűkösen fedezte a megélhetés költségeit. Kiegészítésként kitaláltuk, hogy ha valamilyen képet festünk palackokra, azt pár forinttal drágábban lehet eladni és kiélhettük a művészi hajlamainkat is. Ez valamennyit segített. Közeledett augusztus huszadika, a „kenyér ünnepe”. Örültünk a szünnapnak, csak Mami kérdezte, mit fogunk enni huszadikán. Van kenyér? Csak pár paprika volt. Ez elég

lesz, majd elimádkozzuk a Miatyánkot és lesz, mert úgy kérjük „add meg nekünk a mindennapi kenyerünket ma” és a nap holnap lesz. Lefeküdtünk és gondolkodtuk lustálkodunk, mert nem kell munkába menni. Hét óra tájban már zörgették a kaput nem tudtuk, ki lehet a rendőrség nem valószínű, mert előző nap már éjszaka felzörgették. Hetente kétszer-háromszor jöttek, meg éjszakánként ritkábban. Ugyanis Maminak ezenfelül hetente kétszer háromszor kellett jelentkeznie a benti rendőrségen is, mert rendőrségi felügyelet alatt volt, kitiltás megszegéséért. Hát megyek ajtót nyitni: Biró Kálmán címére van itt egy nagy csomag. El nem tudtam gondolni, mi lehet. Beviszem. Feladó Rostoványi László és társai. Ezek vállalati volt kollegáim voltak a Csatorna és Földkotró Vállalattól! A csomagban: szalonna, szalámi (téli), kolbász, sajt, zsír, vaj, túró, csokoládé,, szappan, cukor, fogpaszta, WC papír, szalvéta, levélpapír és még számos elképzelhető értékes áru! Kedves levél, melyben közlik, hogy a Vállalatnál gyűjtést szerveztek és a befolyt pénzből vásároltak össze mindenfélét, amire szükségünk lehet. A fő bonyolítók az osztály-vezetőhelyettes és a helyemre került Hercegné voltak. Na, mondom Maminak úgy látszik jól imádkoztuk a Miatyánkot, de így is igen megdöbbenő volt ez a figyelem és az, hogy ennyire pont akkor jött. Volt nagy öröm és ünneplés. Sohase felejttem el. Ópáék és Ómáék is sokat segítettek anyagiakban, mindig úgy, hogy én nem tudtam, Mamin keresztül. Ópáék nyelvleckéket adtak. Lassan közelgett az ősz és jelezték, hogy a gáti munka véget ér. Munka után kell nézni. Mikor Tiszakécskére először érkeztem, kerestem az állomáson valamilyen kocsit, taligát vagy hordárt, tudtam, hogy elég messze laktak akkor a Mamiék kb. 1 km-re. Gondoltam ide el kellene egy hordár vagy kézi kocsi.—na, mondom, csinállok egy kis kocsit és az állomásról hordárkodom! Na de miből? Volt az udvaron, a szemétdombon egy biciklikerék viszonylag tűrhető külső gumival. Volt ezen kívül egy lebontott budinak a faanyaga. Bejártam a falu ócska vastelepeit, míg találtam

még egy bicikli kereket csupaszon. Na, ezeket felhasználva, összejött a kiskocsi. Egy belső gumit a boltban vettem, még egy belsőt és külsőt pedig ajándékba kaptam. Mondanom sem kell, hogy a házanépe és a család bolondnak nézett, pláne amikor kiírtam rá, elöl, hátul és oldalt, hogy „FUVARÓZÓ”, mert ha enélkül meglátnak vele, azt hinnék, hogy a magamét akarom vele szállítani. Ekkor már mintegy 3 km-re volt az állomás, mert azóta Ópáékat tovább telepítették az első helyről. Az út mentén helyezkedett el a piac is. Amint odaértem, elegáns fehér sortban, fehér ingben, fehér cipőben, tisztelettel megkérdezték, hajlandó lennék-e ezt a kosár barackot elvinni az állomásra. Mindjárt más is társult, a végén jól megpakoltan vittem az árut, majd az állomáson újra pakoltam. Nemsokára már olyan klientúrám volt, amely hetente jött. Az utcagyerekek újjal mutogattak rám: „Úri főmérnök fuvarozó”. A legkedvesebb fuvarjaim egyike a pacal volt. Ezt egy Csanád-Békés megyében igen ismert volt marhakereskedő és lókupec megbízásából szállítottam külön felár mellett. A pacal olyan piszkos liszteszsák-félékben érkezett meg minden pénteken a vasút pótkocsijában (gondolom ott is külön díjazás mellett, mert olyan éktelenül bűdös volt, hogy nem lehetett a közelében tartózkodni, a szállítás is csak szembeszéllel, vagy erős oldalszél mellett volt tanácsos). A zsákok érkezéskor csaknem hófehérek voltak a millió apró fehér kukactól. Léderer úr (a kupec, most kereskedő) először odarohant a vagonhoz és egy ruhával még a vagonból kifelé söpörte le a sok kukacot a zsákokról, hogy a publikum lehetőleg ne lássa. A pacal Tiszakécske ünnepi eledele volt. A kocsira felpakolást a kupec nézte, amikor fenn volt, gyorsan egy ruhával letakarta, mert a kukacok villámgyorsan újból ellepték. A faluban mindenütt ki volt írva, mintegy hirdetményyszerűen „MA PACAL Vacsora”. Kb. 3 km távolságra kellett vinni a lakására. Ott nagy kádakba borították ki a zsákokat és átmosták a pacalt. A bűdösségért külön 5 Ft-ot, a kukacokért 10 Ft-ot és a beszállításért mintegy 25-

30 Ft-ot kaptam. Esténként hol boldogan, hol még boldogabban tértem haza, általában 40-70 Ft-ot mindig megkerestem naponta, de volt, úgy hogy 100-120 Ft volt a lösung.

Egyik nap a piacon egy asszony azt mondja, elvinné a főmérnök úr barackomat Óbögőről az állomásra? Az a kérdés, hány kiló az a barack, mert én csak két mázsa terhet tudok ezzel a kocsival vinni. Pláne Óbög felé rossz is az út, homokos. Nincs két mázsa az, majd meglátja! Elmentem, felpakoltam, két és fél mázsa volt, mint később kiderült. A megbeszélte időre érte mentem be hoztam (kb. 2,8 kilométer). A kécskei járdán gördültem a nehéz teherrel, míg nem jött egy vízcsatorna ott összerogyott az egész kocsi a bicikli kerekei azt mondták, 88. A barack kosarastul kibukott az árokba, ahány kosár volt mind kiborult, a járgány ugyanis viszonylag magas felépítésű pullman volt. Nagyon megijedtem, most kifizethetem az egész trutymóssá vált barack árát – ezt még a fuvardíj sem futja. Nekiláttam kiegyengetni a nyolcasokat a kerekekből. Annyira sikerült, hogy a még mintegy 800 méterre levő állomásig mindet 3 fordulóra elszállítottam. Az állomáson első volt, hogy lemértem. Na látja, megmondtam nem viszek csak két mázsáig, legyen szíves és fizessen nekem a fuvardíjon kívül még 50 forintot a káromért. A végén kiegyeztünk 40 forintban. A bicikli kerekeket elvittem a piac közelében egy lakatoshoz, bicikliszerelő is egyben, nagy párttag, a párt egyik főalakja. Főmérnök úr kérem, hagyja abba ezt a fuvarozást, a faluban meg vannak botránkozva, hogy egyetemi végzettséggel trógerol az utcán, mint egy kínai kuli. Tessék ezt abbahagyni!

A kerekeket megjavította ugyan, de nemsokára rá egy nagyobb farakománnyal a falu közepén megint összerogyott az egész. Egyik nap megláttam az egyik parasztudvaron egy vassal bélelt fatengelyen két, kb. 1 m átmérőjű fakereket

vasráffal. Bementem, megkerestem a tulajdonost és kértem adja nekem kölcsön, vagy bérbe úgy emlékszem azt mondta elvihetem, neki úgysem kell. Ezzel úgy éreztem megfogtam az Isten lábát. Azonnal nekiestem és a budi maradványaiból /és most már jobban álltam/ vettem ócska két kocsi rugót és mintegy 6m hosszú 2 tartórúd kerék feletti részt bedeszkáztam (ezt előtte a mérnöki ismereteimet felhasználva kiszámoltam). Ezzel 6 mázsás terhet tudtam húzni, az akkori makadám utakon (csak a járdán volt aszfalt). Ezek néha lyukkal voltak tele, néha a lyukakat beszórták kövekkel. A 6 mázsás súlyt könnyedén tudtam egyensúlyban tartani a hosszú rúdjaival, de húzáshoz még – 5-6 fokos hidegben is egy szál ingre kellett vetkőzni. Ez a kocsi prímán bevált. Szinte boldog voltam ezzel a kocsival. Biztos volt a kereset. Az emberek szívesen sokszor azért is igénybe vettek, hogy segítsenek rajtunk. Igaz nem voltam drága, de nem éhbérért fuvaroztam. Egy-két eset azért idekívánczik. Behívott egy fiatalabb tanítónő, vagy tánctanárnő, hogy szállítsak neki szemet, vagy fát, megkínált egy kávéval. Mindenütt megkínáltak egyébként borral, de ezt nem fogadtam sehol sem el. Ez a hölgy egyébként ott lakott a fő út melletti szép házban és azt mondta: Hát gyakran látom magát, még sírok is és dühöngök, hogy ezek a piszokok beszélnek a Horthy korszakról, hogy nem volt az egyetemistáknak pénzük és fizikai munkával /taxizással/ keresték sokan a kenyerüket. És íme, ezek meg most hülyeséget hülyeségre halmoznak, a diplomást meg ide kényszerítik. (két mondat olvashatatlan –kimaradt)

A pártnál szóvá tették, hogy nem szabad engem hagyni, hogy ország-világ előtt – mint „főmérnök”, mert így szólítottak általában – mint élő reakciós propaganda, szinte némán lázítsam a népet, a közvéleményt. Az igazat megvallva e munka közben volt egy szünet, mert itt-ott leesett a hó és többször nagy hidegek voltak, az utak jegesek: pont ebben az időszakban kerestek a tanácsházára értelmiségi munkakörbe sürgősen dolgozókat. Persze jelentkeztem, mert félttem a téltől ezzel

a hordár munkával. Így kb. 2-2 ½ hónapra bejártam a községi tanácshoz, ahol különféle kartonnyilvántartásból kellett adatokat kigyűjteni, kiszámolni. A kereset is tűrhető volt (kb.600 Ft/hó) és jó melegen voltunk. Csupa osztályidegen alak volt a munkatársam kb. 5-8-an lehettünk. Ezzel eltelt az egyik tél. A másik télen villanyórákat kellett leolvasni és beadni. Volt olyan beíró, aki úgy látszik nem igen végezte el a munkáját, hanem beült egy haverjához, ott kitöltötte a nyilvántartási könyvet, majd italozás közben, este beadta a könyvet az irodába. Volt ugyanis olyan fogyasztó, aki már fél éve petróleummal világított, nem győzvén fizetni az egy 25-ös égő által „fogyasztott” áramot. Az óra persze hasbeírások folytán többet mutatott a könyvben, szegény öregasszonyt felvilágosítottam, mi a helyzet és az előre beírt órabevallást rendezték. Voltam ezen kívül magasfeszültségű villamos hálózati szerelősegéd is. Ez abból állt, hogy egy szerelővel „vittük” a szerszámokat egyik oszloptól a másikhoz /főleg ő vitte/ és ott ő felmászott a magas feszültségű oszlopra én meg alulról néztem. Ez a munka sajnos nem túl sokáig tartott, merthogy egy nehéz villanyoszlop emelésénél megroppant a derekam és elég huzamosan 1-3 hónapig táppénzen, sőt egy ideig kórházban is voltam Kecskeméten. Mindezen közben a lakást átrendeztük, mert bevezettem az udvarról a csapvizet, vettem egy használt fürdőkádat, csináltam lefolyót, ezt kivezettem a házból az udvaron készítettem egy emésztőt és így megadtam a módját, hogy keleti kényelmet teremtettünk magunknak. A korábban említett volt kocsiszínbe Bárányék rakodtak be. Az egykori szobát úgy osztottuk fel, szekrényekkel, függönyökkel elválasztva a helyiségeket, hogy az egyik szoba lett az előszoba. A konyha és mellette az ebédlő, utóbbi két helyiséget egy polcos korlát választotta el, majd ezekről egy széthúzható függöny szeparálta le a fürdőszobát, ahol a vízvezeték lett beszerelve és kiöntő a káddal. Mindez egy szobából alakult

így át. A másik szoba lett a normális hálószoza, illetve gyerekszoba búbos kemencével.

Szóval itt éldegéltünk viszonylag javuló keresetek mellett, de fennállt: mi lesz, ha megbetegszem, sem SZTK biztosítás, sem orvosi ellátás nem jár így maszekként (mármint a fuvarozás utcán). Így kénytelen voltam, még ha igen gyenge kereset mellett is egy valamikor jól menő fűrészüzembe menni, ahol minden egyes deszka kubaturáját kellett kiszámítani, egymás alá írni és a hosszú oszlopokat összeadni. A fűrészüzemnek volt külön párttitkára, a kécskei községi párttitkárnak a felesége. Olyan buta volt, hogy a pártkongresszusra képtelen volt megírni a fűrészüzemről a jelentést, így engem, az osztályidegen ellenségét kérte meg, illetve rendelte el, hogy mint fizikai munkás (ilyen státuszban voltam), hogy írjam meg helyette a jelentést. A fő célkitűzés természetesen a tervteljesítés és a termelékenység elérése lett volna. A tervet kb. 35-40 %-osan teljesítette a vállalat, ilyenformán, kimutatást készítettem mintegy elhanyagolva a szövegben és a mellékelt grafikonokban a különféle bontott és összesített tervteljesítéseket nyomtatékosan kimutatva a mintegy 250%-os termelékenységet, mivel ez kimutatható volt, miután a rendelkezésre álló (a tervteljesítés 100%-az esetén) költségek nem merültek fel.

Ezzel úgy tüntettem fel a szövegben, mintha kitűnően dolgoztak volna. Nyilván láthatták a turpisságot, mert ennek megfelelően be is zárták a csődbe ment üzemet.

.....